

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

De Sanctorum Festiuitatibus Anni totius, & aliis solemnitatibus - Opvs
Novvum, Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue] Scriptoribus
plenißimum, cum occurentium fidei controuersiam tractatione Editio
Qvinta. Nvnc Demvm Integre Svppletæ, Concionibvs Per Octauam Vener.
Sacramenti ...

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1629

Concio Secvnda Infra Octavam Ven. Sacramenti. Secvndvm Mirabile. De
vera & reali existentia corporis Christi Eucharistia.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56262](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56262)

CONCIO SECUNDA
INFRA OCTAVAM VEN.
SACRAMENTI.

SECUNDVM MIRABILE.

De vera & reali existentia corporis
Christi in Eucharistia.

Partitio.

1. Quod Eucharistia sit mysterium fidei.
2. Hæresum de reali existentia enumeratio.
3. Caluzianæ Symboli eleuatio per figuras.
4. Cæna figurantia è verbis Domini resu-
ratio.
5. Fides Catholica de presentia corporis Scriptu-
ris astruitur.
6. Veritas Eucharistica docetur figuris, & ra-
tionibus.

Memoriam fecit mirabilium suorum mise-
ricors & miserator Dominus, escam dedit
timentibus se. Psal. 100.

FIGVRA.

Num. 4.

ARON Pontifex, postquam sanctua-
rium occlusisset, & omnia vasa sacra &
supellectilem illius sedulo collegisset, & in-
uoluisset, filiis Caath cura commissa erat, vt
sacram hanc sarcinam, quamdiu populus
procederet, semper inuolutam gestarent, ne-
fas vero erat, nisi vitæ adire periculum vel-
lent, eadem reterege, aut discooperire. O fi-
gura luculenta & peregrina! Quod olim
summus Sacerdos Aaron in veteri lege præ-
stitit, Iesus Christus in noua fecisse compe-
ritur: cum enim Ecclesiæ suæ sanctuarium
tot sigillis ac mirabilibus obfirmasset, atque
interius sancta ac diuina Sacramenta, velut
supellectilem & vasa sua, atque inter illa Eu-
charistiam inuoluisset, mandauit nobis, vt
omnia illa inuoluta fidei humeris ferremus,
nihil videntes, neque inspicientes, quamdiu
Ecclesiæ castra in vitæ huius via progrediu-
r. *Bessat tom. 3. De Sanctis.*

cur, quin & inhiuit quidquam horum, nisi
periculum vitæ incurrere velimus, tangi,
credenda sunt non visa, sine dubitatione
portanda, & non cognita adoranda. Tamen
quoniam cum nouis quibusdam Bechfami-
tis nobis hodie negotium est, qui credere
nequeunt, nisi manna in arca viderint, &
cum stupidis Capharnaitis, qui in animum
inducere suum non possunt, Christum cor-
pus suum in Eucharistia cibum dare potuis-
se: circa legem hanc non nihil dispensando
sanctuarii huius supellectilem paululum re-
uoluam, Eucharistiæ veritatem explicabo,
& summa cum reuerentia & honore monile
hoc discooperiens, è scripturis, figuris, & va-
lidis rationibus veracem illius veritatem ex-
ponam, & corporis & sanguinis Christi Iesu
in Augusto hoc Sacramento realitatem pate-
faciam, fides vbique hic ducemaget, Spiri-
tus sanctus submonitorem, Deipara patro-
num: idcirco salutationem illi Angelicam
recitabimus

Ave MARIA.

Omnes pretiosi lapides, qui in Salomoni-
ci templi fundamentis positi erant, magno-
tudine pares inter se erant; eo quod omnes
iuxta eandem mensuram secti & efformati
essent, sed non idem omnium erat pretium
aut valor, erant enim alii aliis pretiosiores.
*Fundamenta autem erant de lapidibus pretiosis,
lapidibus magnis, a cem sine octo cubitorum,
& de super lapides pretiosi aequalis mensura secti
erant.* Augurium & diuinum quoddam
secretum fuit, quo docemur, quod quæ-
uis omnia mysteria & Sacramenta fidei ac
religionis Christianæ, quæ lapides pretiosi
& fundamentales sunt templi Ecclesiæ, æ-
qualia sint, quantum ad credendum & veri-
tatem, eo quod omnia eadem in incude fa-
bricata, & eodem signata caractere sint,
idem fundamentum habeant, quod potestas
& autoritas diuina est, in intelligendo ta-
men imparia esse, alia enim aliis sunt obscu-
riora, in quibus proinde fides magis opera-
tur, atque ideo magis Christiana sunt, iux-
ta Aphorismum illum Theologicum, *ibi*

Hh

præci-

præcipue fidei habet meritum, ubi ratio humana non præbet experimentum. Satis hoc ostendit Redemptor, cum Thomæ prius incredulo dixit, credidisti, quia vidisti: & eati, id est, beatiotiores, qui non viderunt & crediderunt: unde discimus, quod ubi ingenium humanum fauiscit, & ratio succumbit, ibi fidem valere, pollere, ac robur exercere, mysteriaque in quibus ratio naturalis cæcutit & nihil omnino videt, magis Christiana esse ac veriora. Aliæ enim religiones adulterinæ & spurie rationem semper in consilium adhibent, & quantum mens humana illa potest compre-

hendere & capere, tantum etiam creduntur dem in natura & percipiuntur, atque hinc est, quod Turcæ eurali ratio & Barbari credant quidem Deum quemdam ac stabiliunt, omnipotentem esse totius vniuersi gubernatorem moderatoremque, honorandum, amandam, obsequio dignum, esse post hanc vitam aliam, & gaudia bonis, in probis tormenta destinata, docet hoc quippe illos naturæ lumen, ratio humana, sed vnum Deum esse in tribus personis, Deum Patrem Filium dedisse pro nobis, vt mortem occumberet, atque eundem Dei Filium humanam carnem induisse, & sub mirabili Sacramento corpus suum in escam reliquisse, (quod ratio humana hic cæcutiat, nec edocere hoc valeat) sibi persuadere non possunt.

I.
Christiana
religionis
dignitas.

Atque ideo Christianæ Religionis dignitas & excellentia in hoc patet, quod omnem hominum intellectum transcendat, & rationem excedat, quod sola autoritate recipiatur & eadem nixa sit, non vero ratione argumentis, demonstrationibus, adeo vt Christianus credat, quæ non intelligit, ne vquam poterit intelligere, ac præsertim circa sublime, admirabile, adeoque augmentum Sacramentum, quod singulari quadam prærogatiua & priuilegiali supereminentia, quam præ cæteris habet, simpliciter, absolute, & sine aliqua quadam designatione, antonomastice *Sacramentum* appellatur, velut ceterorum Sacramentorum caput, præfectus, Dominus, in quo tam multa admiranda, creanda & adoranda sunt, tam pauca tamen dicenda & intelligenda, Sacramentum quod naturam excedit, & eandem in admirationem rapit, quodque vltimum donum, & sum-

Sacramentum
Eucharistia
super naturale est

mum bonum est ab autore naturæ collatum, Sacramentum denique, quo nullum vnquam maius ab æterno Deo opus patratum, aut in rerum natura productum.

Huius opinionis erat Isaias Propheta, cum de mirabilibus, quæ Deus aliquando in Ecclesia peracturus esset, ageret, nam illius conceptus demiratus, omnes omnino homines adhortatur, vt illius adinventiones divulgarent, *Notas facite adinventiones eius. Quam egregie porro sunt inuentiones, hominem fieri, cum homine conuersari, cum homine viuere, & sub Sacramento se tradere, vt ab homine manducetur? an non hæ dignæ sunt, quæ perpetuo in hominum memoria versentur? an non merentur, vt cælo simul & terræ, hominibus iuxta atque Angelis innotescant?*

Hæc porro inuentiones adeo obstupuit Salomon, itaque difficile ei videbatur & nouum, Deum cum hominibus commorari, qui ab Angelis in cælo adorari consueuerat, vt ipsum penitus impossibile putaret, admiransque; aut potius dubitans dicere, *Ergone credibile est, quod Deus habitet cum hominibus super terram?* Credibile est, Salomon, credibile, nondum enim Dei inuentiones nosti, vere enim cum hominibus habitat, quin & homo factus, ab hominibus māducari cupit, suumque corpus in admirabili hoc Sacramento in hominum alimentum reliquit.

2. Paral. 9.

Mirū Deū
cum hominibus
habitare.

Satrapæ tamen Babylonii contrarium docuere, & coram Nabuchodofore Rege asseruere, somnium quoddam eius interpretantes, Deos in terra non commorari, nec cum hominibus conuersari. Audite quid dicant, *Exceptis Dijs, quorum non est cum hominibus conuersatio.* In Ethnicis hoc non adeo obstupesco, nec illos hic errasse adeo mirandum est. Sine fide enim hoc credi nequit, etiam cum credendum est, quod qui mundum replet, in exigua quadam hostia comprehenditur, quod qui in cælo gloria & maiestate versatur, hic sub speciebus & accidentibus delitescat, ac corpus & sanguinem dederit, vt hominibus in cibum & potum sit; hoc enim ad intelligendum difficile est, & ægre se animus resignare, & hic requiescere potest, vt hic se in captiuitatem tradat.

Dan. 7.

Hebræo:

Hebræorum Legislator Moyses, non parum familiaritatem Dei cum hominibus demirabatur, & hanc ipsam populo Hebræo representans illos ad gratitudinem excitabat, quod nulla sub sole natio Deos sibi haberet a deo vicinos & propinquantes: *Non est, inquit, alia natio tam gravis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi.* Si Moyses tantus, tamque eximius vir tanti fecit, quod Deus cæli familiaritatem cum Hebræis contraheret, familiarius cum iis ageret, sique illos ideo tantopere ad illum diligendum obligatos putaret, quis Christiano honor est, quæ gratia & benevolentia, quod idem Deus non ad illum modo accedat, sed ipsi similis reddatur, cum illo comedat, ipsi se denique in cibum largiatur? quomodo igitur illi deus cæli sunt? aliquisne sub cælo populus, natio aut territorium est, cui tantam Dii sui gratiam præstent, tantam benevolentiam exhibeant? cum hoc concessum est Ecclesiæ, soli huic honor hic & gloria referuata.

Ezechiel Propheta beatam civitatem eum descripsit, omnigeno refertam bono, tandem vno velut falce omnia illius bona complectens ait, Dominum ibi commemorari, & civitatem illius esse, *Et nomen civitatis illius ex illa die, Dominus ibidem.* Quasi diceret, quod Deus civitatis huius civis sit: & iniquissimum, maxime hoc illi gloriam adfert & decus eximium. Quod olim de huiusmodi civitate Propheta dixit, hodie aperte manifesteque de Ecclesia dicendum, omnem illius honorem, triumphum ac gloriam esse, Deum iniquissimum & in altari præsentem, inque mensa ut cibum habere. Quapropter non immerito Propheta exclamat, *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei,* quod se Deum habens fundatorem, Deum qui apud te commoratus est, Deum quem vidisti, quem comedisti, quiq; propria te carne, nutrebat.

O res vere admirabiles & gloriosas! Esaias hæc prædicens & eminus præsciens, spem certam melioris fortunæ concipit, *Pro eo quod derelicta fuisti & odio habita, ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generatione & generationem.* Quasi diceret, Ecclesia quidem mea derelicta & contempta fuit, sed veniet tempus, quo ita illam exalabo & dilatabo:

atque ita illam proueram, ut totius uniuersi futura sit decus & ornamentum, utque futura secula nihil eiusmodi visura sint, aut quidquam dignius aut excellentius, futurus enim sum civis illius, & in ipsa commorabor.

Ioannes Evangelista cum in Incarnatione-
nis & SS. Trinitatis Oceano longius prouectus esset, ac plurima circa illam mysteria exposuisset, ita tandem Euangelium suum concludit, *Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis:* perinde ac si dixisset: Hoc eum dixerō, nihil dici aut cogitari sublimius digniusve potest, quam Deum in nobis habitare, non enim datur ultra: non dicit nobiscum, hoc enim in incarnatione peractū fuit, cum Deus hominem induens nobiscum commoratus est: sed ait, *in nobis,* quod in hoc Sacramento sit, in quo se Deus in cibum largiens, in nobis, & ipsi vicissim in illo commoramur, iuxta Euangelii sententiam, *In manus, & ego in eo,* hoc scilicet omnem admirationem excedit, & sine fide hoc credi nequit.

Dicere solebat Auerroes magnus quidem Philosophus, sed gentilis, multa quidem in Christiana religione contineri, sibi quæ arri-
derent, sed quod Christiani Deum se manducare profiterentur, tam execrandum, impium, & nouum sibi videri, ut Mahometis se superstitionibus adherere, quam Christianorum religionem amplecti malle diceret: idem ipse Iudaicam quoq; legem exhibens, puerilem eam dicebat, quod cæremoniis abundaret puerilibus, Turcarum vero & Saracenicam patinam, quod immunda esset, & sordibus abundaret, Christianam denique stultam & fatuam, quod Deum se suum manducare astrueret. Quare omnibus rite consideratis, malle se Philosophico more viuere iactabat.

Huc alludens Apostolus simile quid de sui temporis hominibus refert, dicitque Christum crucifixum annuntiarī, Gentibus stultitiam, Iudæis autem scandalum videri, Nos autem prædicantes Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam. Et sane quicunque rationem consulere, sensus interrogare, naturam indagare,

Dant. 4.

Ezech. 48.
Omnis Ecclesia honor est Dei habere præsentem.

Psal. 86.

Isai. 69.

Auerrois opinio impia.

1. Cor. 1.

indagare, Philosophiæ præcepta sequi, ac simpliciter humano more loqui vellet, crederet haud dubie stultum esse & stolidum, quicumque persuadere conaretur, Deum hominem factum sub Sacramenti speciebus delitefcere, in cibam dari, os nostrum ingredi, & tamdiu subsistere, quamdiu ipsa subsistunt species. Sed quid sequendum est Psalmistæ consilium, eique consulenti credendum, qui simili iure ait, *Credidi propter quod locutus sum, ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax. Hoc quidem & ipse consulo, & mihi ipsi imprimis, vti nam & vobis eadem infideat opinio: credam igitur, priusquam quid dicam, fidem ante verba præmittam, mentem & omnes animæ facultates humiliabo, & sub fidei obedientia flectam, vobis idem vt faciatis auctor sum: dicam igitur hodie in excessu iustarum passionum & iracundiæ meæ, sacrosanctæ Eucharistiæ honorem proteclurus. Berengarius impostor est, Lutherus mendax, Zuinglius calumniator, Calvinus blasphemus, & omnis homo fallax, qui negare voluerit corpus & sanguinem Christi realiter, substantialiter & vere in magno & adorando Altaris Sacramento contineri, Sacramento inquam, quod epitome & compendium omnium Omnipotentis Dei mirabilium: Atque hoc thema nostrum commune est, *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus.* E tot mirabilibus hodie non nisi vnum tangam, quod secundum erit, mirabilem scilicet Christi in hoc Sacramento existentiam, quam vt vobis clarius producam, primo hæreticorum falsitates & imposturas patefaciam, ac Catholicam deinde veritatem depromam.*

II.

Pictorum mos.

Principio igitur, antequam longius in hac controversia prouehar, & inimicos ad conflictum prouocem, egregios peritosque pictores imitabor, qui rudi quadam Minerua & ymbratico colore tabulas & laminas delineant, ac viuos genuinosque & vnicuique personæ ac rei proprios colores addentes, imaginem perficiunt: ita & ipse impietatem imposturam, blasphemias, calumnias, & citores hæreticorum prius in concionis

huius tabella delineabo, & crasso quodam & pingui modo proponam, quam veris viuisque sacre Scripturæ, oraculorum Prophetarum, figurarum veteris testamenti, & sanctorum Patrum auctoritatis coloribus propositis, veram realitatis sacrosanctæ Eucharistiæ imaginem representem.

Aod ad liberandum populum à Deo destinatus, ambidexter describitur, tamque scite sinistra quam dextra vtens: *Qui suscitauit eis saluatorem vocabulo Aod, inclinum filium Gera, filii Iemini, qui utraque manu pro dextra utebatur.* Equidem huic duci hodie similis videri cupio, cumque huc à Deo ad animarum salutem procurandam euocatus sim, utraque manu digladiabor, sinistra hæreticos profligabo, conuincam, coarguam, dextra vero Sacramenti huius veritatem propugnabo & Catholicos in vera fide stabiliam.

Terribilis ille Angelus qui olim Ioanni in Apocalypsi apparuit, inter cetera gladium ancipitem habebat ore promanantem, *Et de ore eius gladius utraque parte acutus exibat.* Verbum Dei iuxta Apostolum gladius anceps est, dicit enim, *vinum est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti.* Hodie quoque similis quidam ore meo exeat, & vtrimque concidens, vt hinc in aduersarios insurgam, & calumnias propulsem, illinc vero fidei veritatem adstruam, & fidelium Catholicorumque opinionem confirmem. Deus Ieremiam Prophetam cum destinasset, quo populo suo passim concionaretur, & per gentes & regna verbum suum disseminaret, mandauit, vt euelleret & plantaret, demoliretur & ædificaret, *Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, & euellas, & destruas, & disperdas, & dissipas, & ædificas, & plantes.*

Idem me Deus eadem hodie ratione legasse videtur, vt populo suo concionarer, ad hæreses euellendas, sanctamque fidem plantandam, mendacia destruenda, & veritates ædificandas. Hoc igitur me modo hic geram, priusque falsitatibus & erroribus inimicorum euersis, fidem & professionem Ecclesiæ deinde stabiliam.

Pudica

Psalm. 115.

Auctoris egregia resolutio & animus.

Iud. 3.

Hob. 4.

Ierem. 4.

Sufanne ac-
cusatio Eu-
charistiae
confertur.

Pudica & innocens Sufanna à duobus ve-
teranis veteratoribus amore impudico a-
stuantibus adulterij accusata cū foret, susci-
tauit. Deus spiritum adolescentis Danielis,
qui innocentiam illius turatus est, & nefar-
ios illos adulteros mendacij & falsitatis co-
arguit. Lutherus & Caluinus duo flagitiosi
illi veteratores iam & multis annis præter o-
mne fas & nefas sanctam & innocentem Eu-
charistiam maligne impieque persequuntur,
sed ecce, ipse hodierna die, post infinitos ali-
os, qui contrarium asseruere, & duos illos va-
fros testes mendacij coarguerunt, velut alter
Daniel veritatem & honorem Sacramenti
huius tuebor, ac duos illos seculi nostri ve-
teratores libidine infamos, iuratos Ecclesie
nostræ hostes mendacij accusabo. Quare
iam ad illorum technas detegendas, impo-
sturasq; conuincendas me accingo.

Caluinistæ, velut noui quidam Caphar-
naitæ, cum dignitatem, maiestatemque Sa-
cramenti huius comprehendere nõ possent,
auditores, non nisi figuram corporis Christi
hoc duntaxat contineri impie blaterant, re-
alitatēque & veritatem ita ab eodem abes-
se.

Sidera terræ

Ut distant, & flamma mari.

Quin & formulam institutionis illius in-
terpolantes aiunt, Christum cum verba hæc
protulit, *Hoc est corpus meum*, intellexisse &
dicere voluisse, *Hoc significat corpus meum*. O
errores, mēdacia, & impietates, & calumnia
lātius hæc exponenda sunt, & series hæc am-
plianda.

Mox vt Christus suam corporis nobis sui
in venerabili Eucharistia relinquendi volun-
tatem mentemque discipulis aperuit, illi rei
difficultate consternati, & credere non va-
lentes cum Capharnaitis abierunt. *retorsum*
& nefarius Judas primus hac in re, teste Au-
gust. hæreticus fuit, sed ipse Christus sum-
mus Ecclesie Doctor, hunc errorem refutans
in viam illos veritatis reduxit, ostenditq;
quod illi crasso & rudi modo intelligi vellent,
spirituali & alio penitus diuerso esse intelli-
gendum *verba qua locutus sum vobis, spiritus &
vita sunt.*

Deinde Corinthij quidam de mysterio

hoc dubitantes, & à generali fidelium fide
desciscētes, credere non poterant, sanctam
communione tam diuinum quid esse, vt
sanguinem & corpus Jesu Christi in se con-
tineret, sed non nisi vt communem illam ha-
bebant cibum, vel non nisi aliquid mysterij
in te continentem: aduersus quos Apostolus
confestim dictata Epistola conflixit, dicens,
*Conuenientibus vobis, inquit, in vnum, audio
scissuras esse inter vos, & ex parte credo, nam oportet
hæreses esse, &c.*

Post illos venere Manichæi, qui filii Dei
humanitatem oppugnantēs, credere aut sibi
persuadere non potuerunt, sanguinem Chri-
sti sub vini speciebus contineri, vt nec cor-
pus sub specie panis. omnia hæc refert & te-
statu S. Augustinus, sed errorem hunc in i-
pso sui exordio quam primum iugularunt
Patres. Negauit deinde Nestorius in Eucha-
ristia carnem verbo vnitam recipi, sed hanc
falsitatem Concilij Ephesini Patres destru-
xerunt.

Longo post tempore circa annum Domi-
ni octingentesimum, Joannes quidam Sco-
tus ordinis S. Benedicti, & Caroli magni præ-
ceptor veterem hunc errorem ab inferis re-
uocans veritatem Eucharisticam negauit,
sed quam primum in Concilio Vercellen-
si, teste Lanfranco Archiepiscopo Cantuariensi,
condemnatu est. Ducentis post annis ela-
p-
lipsis, anno scilicet millesimo, Berengarius
Archidiaconus Andegauensis in aciem pro-
diit, qui vbiq; & docuit, & scriptis asseruit
in Sacramento hoc non nisi figuram compre-
hendi, & ecce quam primum vt in apertum
prodiit, à pluribus lingua calamoque oppu-
gnatus fuit, in primis ab Aldemanno Episco-
po Brixien-
si, Lanfranco Cantuariensi, Guit-
mundo Auerfano in Apulia, Algero Mona-
cho, aliisque plurimis, deinde ab vniuersali
Ecclesie voce suffragioque proscrip-
tus in Conciliis & priuatis & generalibus, primo
in Concilio Vercellen-
si sub Leone sexto, se-
cundo in Turonensi sub Victore secundo,
cui Hildebrandus, qui deinde Pontifex crea-
tus Gregorius septimus fuit appellatus, præ-
sedit, in quo cum rationibus & argumēto-
rum pondere conuictus esset, errorem abiur-
auit, tertio in vniuersali Romano, cui cen-
turi

Lib 10 con.
Faust.

Ioan. 6.
In Psal. 54.

Ioan. 6.

tum ac tredecim Episcopi sub Nicolao Papa interfuere, in quo miser iterum dogma ciuravit, errorem agnovit, & coram Pontifice scripta sua flammis tradidit.

*Lib. 3 dege-
stis Angl.*

Guilielmus Malmesburienfis Bibliothecarius in historia Angelorum mirum quid enarrat, velut triste malorum Berengari augurium: refert enim S. Fulbertum, cum in vita extremo constitutus esset, Berengariumque adhuc tum puerum lecto astantem cerneret, quamprimum inde auferri mandasse, se enim illum cernere non posse, ut, qui illum veritatis Catholicae aliquando depravatorum & cruentum Ecclesiae persecutorem fore praesagiret, idque extimulatione daemnis cuiusdam, qui lateri illius individuis comes adhereret, ac tandem ad extremam crudelitatem pertraheret.

Berengario confutato, condemnato, inque machinationibus suis extincto. Ecclesia cum in Berengarij contentione superior euasisset, in summa pace ac quiete veritatem & realitatem articuli huius possidebat, donec tandem Anno Domini M. CCC. l. XXX. duo nefarij vitiligatores Wiclef & Joannes Hus, controuersiam sopitam iterum resuscitant, & summa nituntur opum vi huius nobis Sacramenti realitatem, quae toties & tot in tribunalibus nobis, auditis semper aduersariorum postulatis, adiudicata fuerat, auferre. Illi vero tempus ad hoc maxime opportunum delegerunt, quodque eorum moliminibus non parum conduceret, tempus scilicet schismatis, quo tres diuersi Pontificiam dignitatem ambibant, sed tandem schismate abolito, & Martino V. legitimo Pontifice stabilito, causa haec in Concilio Constantiensi ventilata fuit, & secundum nos pronuntiatum, aduersarij repulsam passi, & ad sumptus luendos, & honestam emendam praestandam condemnati, quod in Concilio hoc Wiclef, Joannes Hus, & Hieronymus Pragenfis igni sunt adiudicati: & corpora eorum sepulchris eruta. Nec hic daemnis substitit malignitas aut vafrities, sed ad Ecclesiae pacem disturbendam nos controuersiae huius excitauit promotores, ceterisque nequiores, & ecce tibi in Germania Lutherum, Melanchthonem,

O Ecolampadium, Zuinglium, Brentium, aliosque innumeros, in Gallia nostra Petrum Martyrem, Caluinum, aliosque eisdem farinae & dogmatis viros armavit, qui malignitatis vinculo caudatim illigati, ad Ecclesiae messem, velut Sampsonicae vulpes, disperdendam, occasione horum verborum, *Hoc est corpus meum*, quae causa nostrae basis & fundamentum sunt, in tot sunt sectas & opinionum schismata dispersi, ut octoginta & amplius loci huius expositiones sint in eorum scriptis à doctissimis quibusque hominibus detectae, quae omnes, ut notauit doctissimus Episcopus Ebroicensis, Claudius de Sanctis, Senatum, Parlamentorum, Vniuersitatum, & Academiae totius Christianitatis, sententia, ac denique totius Ecclesiae in Concilio Tridentino suffragio condemnatae & proscriptae sunt.

Lutherus, qui quidem realitatem credebatur, sed transsubstantiationem negabat, panis substantiam simul cum corporis Christi substantia subsistere putabat, atque ideo Christum dicens impanatum, horum omnium demerentiam explodebat, scripsitque suo tempore octo diuersas per Germaniam opiniones vulgo creditas fuisse, alij siquidem significatiui, alij figuratiui, alij energici, alij metamorphosae, &c. dicebantur. Melanchthon S. R. Imperij Electoribus hac de rescribens, huiusmodi diuersitatem opinionum explodens, alias sex nouas adfert, penitus à Lutheri expositionibus alienas ac discrepantes, sed videamus quid sub hisce nebulis delitescat.

Fides & opinio Hugenotarum Caluinistiarum, auditores, est, quod quamuis corpus & sanguis Christi *σωμα καὶ αἷμα ἡμῶν ἔστιν*, id est opinio de hoc Sacramento, est, corporaliter & essentialiter cum pane & vino hic non subsistat, vel sub panis & vini speciebus in Sacramento Eucharistiae non comprehendatur, sed in caelo duntaxat, vere tamē ibi illa recipi idque dupliciter, primo spiritualiter, ac deinde sacramentaliter, spiritualiter quidem ac spiritu, id est, fide & arcta quadam Christi cum anima nostra coniunctione, quae per Spiritus S. virtutem fieri solet, recipi, sacramentaliter vero ore corporali, quando non corpus & sanguis Christi, sed eorum

*Tract. de
part. cen.
Dom.*

III.

Caluinista
re opinio
de hoc Sa-
cramento.

eorum dūtaxat figuræ, id est, panis & vinum sumuntur, quæ vel velut sigilla quædam & characteres esse dicunt, quibus Christus promissa, quibus corporis & sanguinis sui in Sacramento Eucharistiæ spiritualiter participes nos se effecturum promisit, confirmare & signare nobis voluit. Sed quantus hic latet error, quæ impostura, quæ nebula & caligo?

Caluini
hæresis
Micholli-
millis.

Imprudens & probrosa hæc hæresis, & significatorum signorum & figurarum adinventrix, filiæ Saulis Micholis mihi hoc loco memoriam refricat: ac quod olim illa, illud ipsum hæc hocce tempore agere videtur: cum enim videret illa Davidem maritum ad necem quæri, clanculo illum dimisit, & statuatam quamdam pellibus caprinis coopertam eius loco in lecto collocavit, a deo ut cum regij satellites domum illius ingressi, Davidem inuenire dum purant, inanem eius loco figuram repererint, *Tu it autem Michol statuatam, & posuit eam super lectum, & pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, & operuit eam vestimentis.* Ita quoque Caluinistica hæresis, verum Jesu Christi corpus auferens, non nisi spectrum quoddam & inanem ymbra in profano cænæ suæ lecto collocat, cumque verum Deum, & realitatem ac substantiam veram inuenire volumus, non nisi figura, signum, imago reperitur, quam pellibus tegunt & conuertiunt, id est, chymeris, erroribus, mendaciis, significatis, paradoxis, atque ita misere atque infelicitate animas decipiunt ac circumueniunt.

1. Reg. 19.

Apoc. 17.

Apocalyp-
tica me-
rettrici cõ-
parata no-
stri tẽporis
hæresis.

In Apocalypticis inuolucris mulierem quamdam meretricem, ac libidine infamem, bestię insidentem conspicio, plenam blasphemię nominibus, septem instructam capitibus, decem communitam cornibus, auro resplendentem & lapidibus pretiosis, manu poculum deauratum fornicis gestantem, sed immunditia & abominationibus referum: Reges ad turpe secum commercium inuitabat, & pellaci lenocinio dementabat, vinoque fornicationum suarum omnes terræ incolæ inebriabat, *Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemie, habentem capita septem, & cornua decem, & mulier erat circumdata purpura*

& coccino, & inaurata auro & lapido pretioso, & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominationibus & immunditia fornicationis eius.

Cum mulierem hanc diligenter contemplantus, omnia illius schemata intueor, & fornicationes eius & dissolutiones, ipse mihi persuadeo, verum hoc hæresis seculi nostri schema esse & imaginem. Sed vestra venia singulas illius partes adaptabo, & utramque inter se conferam. Imprimis bestię insidet quod opinio hæc meræ bestialitati & ignorantię innixa sit, vel sensualitate nuda seduci se patiat, cuius symbolum est bestia & blasphemias redundat, quod mille impietates & conuitia quotidie aduersus Deum illius Ecclesiam, sanctos, & ministros Angelosque eructet & euomat: septem capita illius diuisiones & schismata significant, decem cornua vero artes & dolos, quibus animatum saluti studet euertere: lapides pretiosi & aurum superbiunt signant & arrogantiam, quæ se ad hæc adhærent, poculum vero aureum, quod manu gestat, verum Calicis symbolum est; quem in cœna sua circumferunt, qui exteriùs quidem pulcher, venustus & speciosus, sed intrinsecus mera abominatio, damnatio, exitium, immunditia, & prophanatio meræ: adhæc infamis ac salax hæc meretrix Reges pellicebat, omnes habitatores terræ inebriabat, quod hæresis omnis dissolutionis mater tot Principes in errorem pettraxerit, & falsitatis suo vino plurimos per orbem sparos populos inebriauit: ô monstrum horrendum, ingens, portentosum! O hæresim prodigiosam!

Abominabilis hæc Caluinistarum nostrorum cœna refricat mihi ollam virulentam fifforum Prophetarum, de qua lib. 4. Regum scriptum est, quæ cum herbis siluestribus & incognitis repleta fuisset, adeo amara visa fuit, vt mors in ea delite scere putaretur, tantumque abfuerit, quidquam vt inde gustarent, vt clamarent mortem olla contineri, *Cumq; gustassent de coctione, clamauerunt ad filios Dei, & non potuerunt comedere: Mihi credite auditores, putida hæc olla Caluinistica cœnæ imaginem præfert, quid enim*

4. Reg. 4.

Cœna Cal-
uinistica si-
milis ollæ
fifficorum
Propheta-
rum.
enim

enim communiō illorum est aliud quam mera quædā culina, cuius olla & lebes cœna est, ministri enim mysterium hoc, vt filij Prophetarum, insipidis, agrestibus & noxiis herbis, quasque ignorarent, repleuere, erroribus, inquam, blasphemis, impietatibus, & dogmatibus siluestribus; opinionibusque, quas nec ipsi intelligunt; adeo vt merum hic virus, venenum, mors ac mera animarum damnatio contineatur, & gustanti adeo amara & insipida videantur omnia, vt mortem hic latere inclaimet, & comedere nequeat. Olla periculosa, & mensa mortem propinans, pestilens cœna & lethifera, animabusque noxia. De hoc Dauid prælagiens, locutus est, dum canit, *Fiat mensura eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum.* Mensa quædam mortis est, mensa dolosa, fraudulenta & scandali Calvinistarum cœna, in qua nonnisi mucidus panis & acetum conuiuis proponitur.

Psal. 68.

Ios. 9.

Caluinista Gabaonitis similes.

Habitatores quidam terræ Chanaan, cum olim Josuam e mentito habitu decipere velent, veteres quædam lacernas, laceras & obsoletas induerunt, & mucido canistris pane imposto & vino fugiente in lagenis, è longinqua se regione profectos asseruere, cum tamen nonnisi è vicinia regni essent, *Dicentes de terra longinqua venerunt serui tui.* quapropter hoc schemate Josuam aggressi, illum decipere & fœdus cum eo iniere. Nostræ tempestatis hæretici idem omnino facere conperiuntur. Reformatores se enim ementientes, & verustis quibusdā & exoletis dogmatibus iam dudum condemnatis assumptis, & S. Scripturæ locis velut frustillis quibusdā hinc inde vnum in centonem confarcinatis, & astuos quosdam Ministros pane mucido & vino acido cœnæ onerantes, è longinqua se regione venire fingunt, id est, à multis iam annorum centuriis fuisse iactant, à primitiua Ecclesia, iam inde ab Apostolorum temporibus & immediate à Christo, cum tamen inter nos nati sint, eodē quo nos baptizati tempore, & in eadem Ecclesia educati; hoc igitur schema præferentes Prælatos nostros adiere, & Ecclesiæ nostræ castra ingressi sunt, eumque nonnisi pacem, reformationem, sanctitatemque spirarent, ac plenis buccis concre-

parent, fœdus cum iis pepigere, & fideles omnes in fraudem conduxere. Ecquænam illa fraus, loco veri ac sinceri panis nonnisi figuratum producere?

Heliogabalus Romanus Imperator luxu & libidine diffuens, vt qui maxime, cum quodam tempore locos captaret, vniuersum populum Romanum in palatio inuitauit. Omnis plebecula prandij captandi auida confluit, mensæ sternuntur, aulæis patietes conuestiuntur, & ecce nonnisi cibi picti fucataque fercula mensæ inferuntur, capi, pedices, turdi, lepores, phasiani, aliaque si vera forent, lectissima fercula. Sed hic, nonnisi mendacia & euanida & picta, ita vt conuiuæ delusi maiori cum fame mensa recesserint, quam accesserint. Idem profecto facit & Joannes Caluinus, Hugonorum caput & imperator, vniuersam huiusmodi Christianorum Republicanam ad magnum cœnæ conuiuiū cum inuitasset, ad quod omnes iam dudum Christus inuitauerat, vt iucundissime epularentur, dicens, *venis omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos;* & multo etiam prius, *Bibite amici & inebriamini charissimi,* cumque omnes ad impostoris huius inuitationem accursissent, mensam infertur fucatam, cœnamque parat, in qua nonnisi picta conspiciuntur fercula, corpus inquam & sanguis Christi in figura duntaxat; misellæ itaque animæ deceptæ non minori inde cum famo & inaniori stomacho recedunt, quam accesserant.

Math. 23.

Cant. 5.

Prov. 23.

Sapiens in Proverbiis de magnatum purpuratorumque mensa loquens, suadet ne quis eorum vt parasitus, mensas ambiat, sed cibos declinet, vt, qui nonnisi falsa fercula panem mendacij mensis inferrent. *Ne desideres de cibis eius; in quo est panis mendacij.* Consilium hoc ex parte propheticum erat, nosque tacite admonuit, vt hæreticorum conuiuia fugeremus, nunquam vero eorum fercula ambiremus: in ipsorum enim cœna nonnisi panis mendacij ac fraudis frangitur; fraudis imprimis, misellæ enim animæ verum Angelorum & vitæ panem hic se manducaturas cum putant, nonnisi meras figuras accipiunt: mendacij vero, quod omnia hæc erroribus, & falsitatibus innitantur, æconomi quoque conuiuij

In Caluinistica cœna nil nisi fraus.

uius huius, Ministri scilicet, toties mentiuntur, quoties realitatem corporis Christi in Eucharistia Sacramento insiciantur.

Exod. 17.

Scriptum in Exodo legimus, altare legis Mosaicæ cauum fuisse intrinsecus inane, nec è solida compositum materia. Ita quippe id fieri mandauit Dominus, *Non solidum, sed inane & cauum intrinsecus facie illud.* Scio DEVM hic ostendere voluisse, Mosaicæ legis sacrificia vana fuisse & omni meriti expertia, vt quæ nec remittere peccata, nec aliquam conferre gratiam possent, erat enim lex hæc vacua, & non nisi figuras habebat, soliditatem vero errorum omnium veritatem legi Euangelicæ referuatam fuisse. Sed quale apud Hebræos erat sacrificiorum altare, talis esse mihi videretur mensa communionis & cœnæ Calvinisticæ, vacua, inanis, caua, nullamque soliditatem continens, substantiam nullam, nullum corpus, nullam realitatem, sed meram inanitatem & concauitatem, & omnia in figuris. O extremam inopiam! & calamitatem deplorandam! sed fraudes & versutias potius intolerabiles!

In cœna Calvinistica nihil solidi.

IV. Intolerabiles inquam: cum ita verba Jesu Christi Eucharisticum Sacramentum constituentis deprauentur, corrumpantur, & interpolentur, simulque mendacij arguantur quatuor sincerissimi Secretarij, quorum tres Euangelistæ, & vnus Apostolus, S. Matthæus c. xxvi. S. Lucas. xxii. S. Marcus xiv. & xv. Paulus i. ad Corinthios cap. xi. qui diuerso scribentes tempore, locisque diuersis & distinctis idiomatibus omnes vno eodemque consensu scripsere, *Hoc est corpus meum*, nullus vero dixit, imo ne dicere quidem cogitauit, *Hoc significat corpus meum*, hoc dicere impostorum est & mera blasphemia, in qua nulla apparet ratio, quodque nulla verisimilitudine astrui potest.

Quis enim non dico credat, sed solum cogitet, Christum Dei filium vnigenitum, qui que nihil ignoraret, Sacramentum hoc instituire dum vellet, remque tanti momenti ac ponderis legare, parabolicis & figuratis verbis apud Apostolos obtusioris ingenij viros & rerum penitus ignaros vti voluisse? i.

Bessai tom. 3. de Sanctis.

psum inquam, qui in Lege Mosaicæ tam perspicuis & apertis verbis circumcisionem, agnum Paschalem, panes propositionis, aliaque Sacramenta instituit, vnum hoc, quod dignius & eminentius cæteris, sub figuris duntaxat & inuolucris tradidisse? Quis fuisset ille Doctor, qui cum ad nos veritatem docendam venisset, mentemque nostram illustrandam, eandem magis inuoluisset ac turbasset, non nisi per gryphos, emblemata, ambiguitates & figuras loquendo? Præceperas nobis Pater æterne, autem illi vt præberemus, *ipsum audire*, sed quid lucri fecissemus, si nulla ipsum ratione intelligere potuissemus, & in rebus maximi momenti & serijs non nisi obscure, amphibologice & figurate esset locutus?

Ad hæc cum filius hæc verba pronuntiaret, & Apostolis suis eloqueretur, testamentum suum condebat, cuius Apostoli fuere testes, & Euangelistæ notarij: apud Matthæum enim dictum est, *Hic est sanguis noui Testamenti*, atqui in testamentis omnia perspicuis & apertis verbis enunciari conscribique debent, vt lites & controuersie hoc modo euitentur. Clare igitur illum loqui hic oportuit, non vero in ænigmatibus, nos enim alioquin, non nisi signa & figuras dando, decipisset.

Nam vt paterfamilias falsarius & impostor audiret, si filio testamento gemmas & vniones legans, non nisi pictos adamantes, rubinos & smaragdos intelligeret: de Deo id ipsum multo minus credendum est, quod *facilis in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.* Nulla enim ratio est, verisimilitudo nulla, amplius iam vt in figuris loquatur, nam hoc Mosaicum quid spirat, & ad Iudaismum inclinare est, atque ita in veteri testamento versaremur, nec aliud Christus instituisset, maleque dixisset, *Hic est calix noui Testamenti*, & hoc, *Eccce noua facio omnia.*

Ecquæ enim nouitas, si figuræ etiamnum durant? De veteri lege dici vere poterat: *Omnia in figuris contingebant illis*, hocque usurpari poterat antequam Jesus Christus ad Ecclesiam suam veniret. Soler princeps nuptias reginæ alicuius ambiens, & quidem absentis, quamque videre non potest aut alloqui,

Christus in Sacramenti huius institutione testamentum suum condidit. Cap. 16.

Testamentum clara sint.

Matth. 23.

Simile.

imaginem illi suam mittere, ac cum alterum vidit, frustra omnis pictura, natura siquidem prævalente cedit fictitium: ita quoque magnus ille Princeps pacis Christus, quamdiu Ecclesiam suam ambiuit, quæ illi in sponsam destinata erat, lege Mosaica durante, imaginem suam Synagogæ destinavit, ac priusquam ad illam veniret, infinitas figuras & signa præmisit, ac ubi iam ipse venit; non iam amplius de figuris, picturisque, & parabolis loquendum est. Ad adventus illius iubar omnes figuræ evanescere, ut sole exoriente manna diffuebat.

Exod. 19.

Vmbra erant pro lege veteri, corpus pro noua, promissa Synagogæ effecta data sunt Ecclesiæ. In quo Apostolo suffragor, qui ad Hebræos ait, *Vmbra lex futurorum bonorum non ipsam imaginem verum*, id est, non res ipsas, sed vmbra: & in epistola ad Hebræos, *Iuxta fidem defuncti sunt omnes non acceptis repromissionibus, sed à longe eas aspicientes.*

Hebr. 10.

Valeant igitur figuræ: iniuria quippe Christo non exigua feret, si verba illius ita tropologicè interpretaremur, *Hoc est corpus meum*, cum demonstratiuus articulus, hoc studio & dedita opera ibi sit positus: ut rei veritatem denotaret, nosque ab omni dubitatione reuocaret.

Matth. 17.

Atque ut Pater æternus filij sui veritatem demonstrare cupiens, apertis & percipientis verbis ait in monte Thabor, *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit*; hic, inquam, qui hoc in monte spectandum se præbet, qui inter vos est, cuius videtis gloriam, qui loquitur vobiscum, ac de quo loquor, non est Elias, non est Moyses, nec Pseudopropheta, sed vere filius meus: ita quoque in Sacramenti huius institutione, cum ait,

Ioan. 6.

Hoc est corpus meum, dicere voluit hoc, hoc quod manu teneo, quod dono vobis, quod manducare debetis, vere corpus meum est, & caro, non vero vmbra aut figura.

Æterna sapientia, priusquam mysterium hoc institueret, videretque non mediocres horum interpretatione verborum controuersias exorituras, præuenire voluit, & impedire, utque omnem dubitationem tolleret, apud Joannem longe ante dixit, *Caro mea Vere*

est cibus, non figurate, tropologicè, metaphoricè, sed reuera & realiter, quasi diceret: Multa de me dicuntur, quæ non nisi per comparisonem mihi applicantur, non vero per naturam, ut quod lapis, leo, agnus, & aliis nominibus dicar, quorum similitudinem habeo, sed hic vere, non vero figurate, *caro meo cibus est.*

Sed quid cogitatis etiamnum Iudaizantes Caluinistæ, cum cænam vestram figuris refercitis, realitatemque & verum corpus Eucharistiæ aufertis? si hoc verum esset, peiores nobis essetis, & maiores idololatræ, quam nos esse putatis: nobis enim obicitis, quod colamus & honoremus imagines, sed vos longe essetis deteriores, ut, qui in cæna vestra eadem etiam deuoretis, si illic non nisi figuræ sint & imagines. Atque idcirco non cœnatores, sed imaginum ac figurarum deuoratores dici meremini. Quænam illa ineptia! quænam absurditas!

Addimus denique axioma & communem omnium Theologorum sententiam esse, in Sacramentorum verbis nullam figuram aut tropum contineri. Adhæc, quod omnis semper credidit antiquitas, ubi in verbis aliquid in fide nostra necessarium mysterium delitescit, illa per allegorias, metaphoras, aliasque figuras non esse explicanda, ita veteres Patres Manichæos condemnarunt, quod verba illa Joannis, *Et verbum caro factum est*, de symbolica & mystica carne exponerent, item Arianos, qui verba illa, *Ego & Pater unum sumus*, de vniõne substantiali intelligere volebant, item Nestorianos, qui vera illa, *Hic est filius meus dilectus*, non de filiatione substantiali, sed adoptiua dumtaxat esse dicebant interpretanda.

Ioan. 1.

Cum igitur verba Sacramenti huius tam eximium & diuinum mysterium includant, æquânato futura dementia, eadem per figuram & signum exponere? quænam etiam futura temeritas, dicere Jesum Christum, tam sublime mysterium dum institueret, coram Apostolis figurate & parabolice locutum, cum prius illis promississet, *Iam non in prouerbis loquar vobis?* Plura de priori hoc membro dicam, sed aliud iam aggrediar, iam enim satis superque hæresim hanc videor

Hæretici imaginum deuoratores.

videor destruxisse, errores euulsiſſe, impoſtu-
ras euertiſſe, & tor execrabiles blaſphemias
peſſum dediſſe. Tempus igitur eſt veritatis
extruendæ, veræ fidei adſtruendæ, & Scri-
pturarum producendarum, atque hoc reli-
quum cœptæ materiæ.

Perfecte credimus, auditores, in ſancto &
venerabili hoc Sacramento vere, realiter &
ſubſtantialiter pretioſum Jeſu Chriſti cor-
pus contineri, illud ipſum, quod natum eſt ex
Maria Virgine, quod eruci affixum, quodque
hodie in cœlum glorioſum ab Angelis con-
ſpicitur: Credimus, inquam, poſt ſacroſan-
ctæ ſacerdotis verba, qui velut Dei mini-
ſter hic operatur, panis & vini ſubſtantiam
vnico momento mutari, conuerſi, & trans-
ſubſtantiarî in corpus & ſanguinem Jeſu
Chriſti, & ſub duabus, illis ſpeciebus ve-
rum corpus, viuum inquam corpus ab ani-
ma ſua informatum, & diuinitatem ſemper
ſecum habens, contineri: hancque omniam
Chriſtianorum; omnis antiquitatis; omni-
um Patrum Catholicorum; vniuerſæ Eccle-
ſiæ, & denique totius orbis fidem eſſe & ſen-
tentiam: ita nempe tria generalia Conci-
lia determinarunt, Ephelinum tertium, cui
ſanctus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus
præſedit, Nicenum in Aſia ſuperiori congrega-
tum anno Domini CCCXXXII. & iam à
Patrum memoria Tridentinum: cuius hoc
decretum eſt: *Docet ſancta Synodus ac ſimpli-
citer profitetur, in almo ſanctæ Euchariſtiæ Sacra-
mento, poſt panis & vini conſecrationem, Domi-
num noſtrum Jeſum Chriſtum verum Deum at-
que hominem, vere, realiter, & ſubſtantialiter,
ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium contineri,
&c.*

Veritas hæc & fides in primis certiffimis in
fallibilibusque verbis Jeſu Chriſti, quæ hoc
Sacramentum inſtituens elocutus eſt, inniti-
tur, *Hoc eſt corpus meum*, deinde ipſorum Eu-
angelistarum teſtimonio, qui eadem ſcriptis
mandarunt, Prophetarum quoque oraculis,
qui toties tamque manifeſte hoc prædi-
xerunt, Sanctorum etiam Patrum auctorita-
ti, qui omnibus in locis valde animoſe-
que illam propugnarunt, denique Eccleſiæ
traditioni, quæ à Spiritu ſancto directæ, gu-
bernatæque, iam inde à mille ſecentis annis

hæc in fide inuiolabilis & integra perſiſtit.
Cæterum vt magis magisque hodie in eadem
vos confirmem, eandem iſtam veritatem ſa-
cræ Scripturæ verbis, veteris Teſtamenti ſi-
guris, & irrefragabilibus rationibus confir-
mabo.

Ad ſacræ Scripturæ igitur loca iam proce-
damus. In Pſalmis ſcriptum eſt: *Apud reſe laus Pſal. 117*
*mea in Eccleſia magna, edent pauperes & ſatu-
rabuntur, & laudabunt Dominum.* quaſi dice-
ret, in Synagoga iam olim & exigua Judæo-
rum congregatione dilaudatus es Domine,
ſed in poſterum laudaberis, & à me imprimis
in Eccleſia magna & generali omnium gen-
tilium concilio: tunc enim miſeri peccatores
& pauperes vitæ panem in Sacramento Al-
tatis comedent, ſaturabunturque, atque ita
ſaturi deinde Dominum dilaudabunt. Ad-
ditque deinde ſeipſum explicans, *Mandu-
cauerunt & adorauit omnes pinguis terre.*
Prophético ritu præteritum pro futuro po-
nens, *manducauerunt, pro manducabunt.* qua-
ſi dicere voluiſſet: Non pauperes modo &
mechanici, ſed Principes, Reges, & Monar-
chæ terræ genibus flexis adorabunt & man-
ducabunt, è quo hoc loco eliciamus argumē-
tum, Ait paruos & magnos, pauperes &
pinguioreſ aliquando in Eccleſia panem co-
meſturos, quem adorabunt: adoratio vero
non niſi Deo debetur, atqui hic de Eucha-
riſtia ſermo, ergo verus in Euchariftia Deus
eſt, quis enim vnquam panis adoratus fuit,
priusquam ori inferretur? ſi vero illic non
adeſſet Deus, adoratio mea foret idolola-
tria.

Secundo, Regius vates Pſalmo ſecundo:
qui totus in laudem Jeſu Chriſti & vitæ eius
myſteria effuſus eſt, ait: *Apprehendite discipli- Pſal. 2*
*nam, ne quando irascatur Dominus, quo lo-
co fontes Hebraici legunt: Osculamini fi-
lium, alij item, adorate panem, quod non ni-
ſi de Chriſto Jeſu intelligi poteſt, qui cum
ſit verus Dei filius, idque æterna generatio-
ne, & ab hominibus in myſterio incarna-
tionis osculatus fuerit, quando natura no-
ſtra vnita fuit verbo, tandem ſe panem vi-
tæ præſtitit, idque Sacramento Eucharis-
tiæ, *Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendit,* Ioan. 6.
qui-*

Probatur
realitas Sa-
cramenti.

V.
Catholica
fides circa
Sacramen-
tum hoc.

ſeſſ. 1. c. 1.

Math. 23.

quique ab Angelis & hominibus simul adorari debet.

1. Cor. 11. Tertio de hoc Sacramento Apostolus scribens ad Corinthios ait: *Quicumq; manducauerit & biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini.* E quo hoc elicio argumentum, si in Sacramento hoc non nisi purus est panis & figura corporis, qui fieri posset, illum peccare mortaliter, qui peccati reus illud manducaret: fieri ne potest Deus bone, ut ob frustum quoddam panis indigne sumptum anima perpetuam damnationem incurrat: si quis dicat, ideo hoc fieri, quod panis hic sit figura & imago Dei,

Qui agnū paschalem spondeo, agnum Paschalem vere Jesu Christi figuram existisse; qui tamen in statu illo comederet, lum peccati manducaret, non dici peccare: non peccat quare sequitur, in Sacramento hoc aliud bat mortali- ter. quid contineri, diuinitatem scilicet, quæ indigne sumpta maximi peccati ream animam constituit.

Hebr. 13. Quarto, Gentium doctor Paulus magnificans illud, quod in Eucharistia recipimus, Hebræis ait: *Nos habemus altare, continens pro contento, de quo non habent potestatem edere, qui tabernaculo d. seruiunt:* quo loco de Judæis loquitur, quibus figura duntaxat & non ipsa veritas data erat, qui cibum hunc gustate non poterant, utpote, qui Ecclesiæ seruatus esset. Quod in Leuitico iam olim

Leuit. 16. Dominus designauit, cum præcepit, ut singulis annis vitulum & caprum ad expiationem scelerum sibi Judaicus populus offerret, quorum sanguine sanctuarium respergebatur, caro vero extra castra igni dabatur, ac nulli in cibum cedebat. Quorum omnium Apostolus Epist. ad Hebræos meminit, *Quorum animalium infertur sanguis in sancta pro populo per Pontificem, horum corpora cremantur extra castra.* Quo nihil aliud designatum fuit, quam Jesum Christum in cruce pro peccatorum expiatione immolatum, extra Ierusalem pati & mori, & sanguine illius genus humanum purificari debuisse, carnem vero illius à sacerdotibus Aaronicis altari deseruentibus, id est, in veteri lege permanentibus, non manducandam. Illis data erat figura, at nobis veritas. Atque ut

Hebr. 13. olim serui & mercenarij ab agni Paschalis manducatione excludebantur, ita quoque hodie Judæi & hæretici, qui à pristina libertate & nobilitate velut filij spurij & mercenarij exciderunt, Eucharistiæ gratia priuati sunt.

Dicite igitur, si Apostolus Jesu Christi corpus vere in Eucharistia non contineri, & non nisi signa & figuras hic cerni credidisset, an adeo audacter se veteris legis sacerdotibus præponere, suamq; & Christianorum omnium prærogatiuam extollere & iactare potuisset?

Quinto, Dei filius corporis sui veritatem in hoc Sacramento adstruere dum veller, his vsus est verbis. *sicut misit me viuens pater, & ego Ioan. 6. uiuo propter patrem, & qui manducat me, ipse uiuet propter me:* id est, ut ego uiuo ex patre, ita vos è corpore meo uiuetis. Atqui constat, verbum æternum propter patrem non viuere ob nuda accidentia, sed vera substantiæ suæ participatione, illi ab æterno communicata, utpote cum ambo vitæ fons & origo sint, *Apud te est fons vitæ.* Si vera hæc est comparatio, uti reuera est, cum Christus mentiri nequeat, quis dubitabit, quin de illa manducatione vere substantiali, non vero accidentali duntaxat, qualis per solam fidem fieri solet, quæ non nisi accidens est, quæ fieri & non fieri in anima potest, viuere debeamus. Veritati igitur huic credendum est, aut verbum Dei negandum.

Sexto, cum Christus Sacramentum hoc institueret, dicebat, *Hoc est corpus meum, quod pro uobis adetur.* Certum uero est, uerum id Jesu corpus, & in substantia & natura fuisse, qui pro nobis non in corpore phantastico & figurato, sed uero traditus & crucifixus fuit, nisi Manichæorum hæresim sequi uelimus. Deinde de sanguine dictum est, *qui pro uobis effundetur:* è quo argumentor, quod Christus nobis in Sacramento dedit & reliquit, idem ipsum fuit, quod traditum & effusum fuit in cruce, atqui uerum illius corpus & sanguis, non uero figura, traditum, & effusus fuit in aua crucis, uerum ergo eorum & uerum sanguinem in Eucharistia reliquit. Equidem argumentum hoc, ut certissimi charistiæ probandæ, inuini-

Argumen- tum ad rea- litatem Eu- charistiæ probandæ, inuini-

inuincibilem, sed iam ad figuras descendamus, ecce primam.

VI.

Gen. 3.

Cap. 14.

Ioan. 6.

Prou. 9.
Epist. 1. lib.
17. de ciuit.
Dei. 6. 30.

Psal. 12.

Agnus paschalis figura fuit Sacramenti Eucharistici.

In medio Paradisi arbor vitæ fuit confita, velut arborum ceterarum caput & princeps, & quamuis in horto illo regio allæ item arbores forent variis fructibus refertæ, omnesq; in hominum usum alimentumque confita: sola vitæ arbor, velut princeps & primaria, vitæ fructum continebat, immortalitatemq; homini conferebat. Paschasius Abbas lib. de corpore & sanguine Christi, vt in Bibliotheca sanctorum Patrum traditur, ait arborem hanc figuram sacramenti Eucharistiæ fuisse, quæ cum in Ecclesia, quæ verus paradus terrestris, in sacramentorum velut arborum fructiferarum medio constituta sit, quamuis cæteræ fructus & particularia quadam dona contineant, sola vitæ arbor est, animabusque immortalitatem parit. Vnde Christus ait, *Qui manducauerit ex hoc pane, & iuet in æternum, & in ipso vita erat, & apud te est fons vitæ*, locisque aliis innumeris. Secunda, Sapientia dicitur in Proverbis ædificasse sibi domum, septem columnas excidisse, victimas immolasse, & mensam proposuisse. *Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem, & proposuit mensam.* S. Cyprianus libro Epistolarum; & S. August. hoc de sacrosancta Eucharistia interpretatur, tunc vero sapientiam domum putant ædificasse, quando Verbum æternum, quod Patris sapientia, Ecclesiam è Iudæis & gentibus collegit, septem vero columnas ad præstare, cum septem illam Spiritus sancti donis aut septem sacramentis instruxit, victimas immolasse, cum in cruce moriens Deo Patri se obtulit; mensam denique proposuisse, cum suum in Eucharistia corpus reliquit. De hac mensa locutus est Psalmographus, dum canit, *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos, qui tribulant me.*

Addam & tertiam, Agnus Paschalis sine villa controuersa figura Sacramenti huius existit, nã vt ille immolatus fuit pridie eius dici, qua Hebræi Ægypto egrediebantur; ita Christus pridie quam pateretur, accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas, &c. Agnus non per familias modò comedebatur, sed per sacerdotes etiam in sacrificium fereba-

tur & immolabatur, Eucharistia non modo est Sacramentum & communio populi, sed sacrificium item à sacerdotibus oblatum. Agni sanguine Hebræorum postes eum respersi essent, angelus exterminatoris, in agrum per Ægyptum stragem edentis, in agrum & rabiem euasere, ita quoque, cum anima nostra pretioso Agni huius immaculati, qui in Sacramento continetur, qui que in crucis arbore oblatu fuit, sanguine conspersa & irrigata fuerint, à demonibus; iritum illorum homicidarum, & à principum tenebrarum feritate immunes sunt & tutæ.

Hæc sit quarta, sed omnium quotquot vnquam fuere præstantissima: manna scilicet, ita post plures alios interpretantur sanctus Augustinus, Rupertus, venerabilis Beda qui omnes vnanimi consensu de Eucharistia locum hunc Apocalypseos exponunt, *vincens dabo manna ab conditum*, sexcentas porro in Eucharistiam & manna proprietates, sympathias, consensus, similitudinesque repetite est, quæ id nobis aperitissime ostendunt. Primo manna cibus erat angelicus, Eucharistia vero penitus diuina; omnium ciborum gustum suggererebat comedenti manna, Eucharistia quoque omnium voluptatum deliciarumque accedentibus gustum præbet: manna quamprimum cælo delapsum apparuit, populus omnis stupore & admiratione percussus clamabat, *Manna, quid hoc est? Eucharistia mox vt instituta fuit, mox vt apparere accidentia sine subiecto, corpus sine extensione, nullumque occupans locum, omnes omnino mortales consternari, & stupore defixi clamarunt, Quis credidit audire nostris? quænam hæc miracula, quæ paradoxa? quis vnquam hæc credidit? An non præstantes hæc figuræ, è quibus commune hoc argumentum elicio, manna, agnus Paschalis, mensa sapientiæ & egregia hæc arbor vitæ, figuræ & vmbra Sacramenti huius fuere tempore legis Mosaicæ, sequitur ergo, vera corpora & res figuratas in lege Euangelicæ necessario esse debuisse, & in augusto hoc Sacramento ita realitatem corporis & sanguinis Christi nos habere & tactos esse, vt eius figuras & signa veteres Hebræi habuerunt. Rationes iam velut auxiliarios milites*

Manna figura Eucharistiæ

Apo. 2.

Exod. 16.

in aciem producam, quibus inimici vires retundemus, & sententiam nostram stabilimus. Ecce primam.

Rationes, quibus Sacramento Eucharistiae non contineatur, sequitur, legem Mosaicam Evangelicam & digniorem & perfectiorem esse, quod ita probatur.

Prima ratio.

Si ipsa Christi corporis realitas in Sacramento Eucharistiae non contineatur, sequitur, legem Mosaicam Evangelicam & digniorem & perfectiorem esse, quod ita probatur. Agnus Paschalis tot cum caerimoniis inter familias Iudaeorum manducatus dignior & eminentior erat, meliusque Christum Dominum denotabat, melius illius carnem, innocentiam, mortem & sacrificium representabat, quam panis & vinum, quae non nisi in anima & mortua sunt. At tamen Sacramentum hoc panis & vini excellentius & nobilius esse debebat, cum Christus ab agno hoc Paschali ad Eucharisticum hoc Sacramentum, velut ab imperfectiori ad perfectius, & ab minori ad maius transierit, ideo fatendum corpus Iesu Christi vere realiterque in Eucharistia contineri, vel è contra asserendum, Evangelium eiusque sacramenta lege veteri, & Christum Mose inferioriorem esse, ac proinde multo esse satius Iudaizare, quam Christi fidem amplecti.

Secunda.

En secundam Dei filius cum homo factus in hunc mundum descendisset, veteres figuras omnes aboleuit, legemque Mosaicam in omnibus & per omnia adimpleuit, ipse siquidem de se ait: *Non veni solvere legem, sed adimplere*, & in cruce pendens postremis verbis hoc ipsum testatus est: *Consummatum est*. si vero in augusto & venerabili hoc Sacramento corporis sui realitatem non haberemus, tot illius figuras, quae longo tempore praecurrerunt, quas iam produximus, non adimpleisset, ac proinde tum nihil novi recepissimus, nec ad aliud testamentum transissemus, sed Iudaeorum instar etiamnum sub figuris & signis ageremus.

Math. 27.

Tertia.

Annectam & tertiam. Obiiciunt aduersarii, non nisi fide Christi corpus hoc subsistere, sed respondeo, fides alicui existentiam non donat, sed eandem iam existentem supponit; Dei quippe est, rebus esse suum dare, hominis vero id credere, quod exemplum ipsum resurrexisset, incarnatum esse, aliaque fecisset, ac credit, haec aliaque his similia noua

Fides rebus non dat esse.

& inaudita quadam ratione facta. Cum igitur fides efficere non possit, Christi corpus in Eucharistia ut adfit, alia quadam ratione ibi comprehendatur accessit est: falsa enim alioqui esset fides, utpote quae credat esse, quod non subsistat.

Producamus & quarram. Per Eucharistiam homo Deo vnitur, & Deus homini, atque idcirco communio dicitur, at si vnio haec & coniunctio non nisi mentaliter & per fidem fieret, ut sibi persuadent haeretici, nihil hic nouum esset, neu quid amplius quam in baptismo, hocque sacramentum recipere aliud non foret, quam baptismum reuocare, quo fit coniunctio quadam spiritualis & per fidem, quae etiam variis adhibitis caerimoniis peragitur: sequeretur hinc etiam nostram cum Deo vnionem coniunctionemque non nisi in mente contingere, atqui in carne & spiritu contingit, ut testatur ad Ephesios Apostolus, *Erunt duo in carne vna, hoc autem dico in Christo & in Ecclesia*. Quamobrem, Christiani auditores, ex hisce rationibus, figuris & textibus facta scripturae asserendum non amplius figuras hic esse, sed inuiolabiliter firmiterque credendum verum, substantiale & naturale Iesu Christi corpus realiter in Sacramento Eucharistiae contineri.

Quarta.

Ephes. 5.

Isai. 38.

Haec est catholica & vniuersalis omnium fides, hocque credendum est modo, si vero rei ipsius dignitas & sublimitas, vel violentus humanarum persuasionum turbo contrarium nos edocere voluerit, clamemus omnes cum Propheta, *Domine vim patior, responde pro me*, causam meam patrocinare, ratio fatiscit, sensus comprehendere nequit, naturam patitur, quid dicam, igitur: quare Domine auxilium praesta, meo responde nomine, tu meus in disceptando esto praeses, fide me tua arma, sine ipsa enim causa caderem.

Vlysses cum Sirenum scopulos praeternaui-garet, earumque cantus illicia pertimesceret, malo se alligari voluit, ne cantus dulcedine illectus & fascinatus, illarum ad scopulos nauis impelleretur, itaque illis naufragium faceret: sancto huic mysterio adaptans dico, optimum quemque Christianum hoc imitari debere: Mare enim contemplationis mysterii

Vlyssis prudentia.

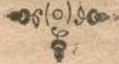
mysterii huius postquam conscendit, & Sirenes humanas cantillantes audit, rationem inquam, sensus, argumenta, Philosophiam, hæresim, Sirenes uaferrimas & periculosissimas, Deum oret, se ut fidei, quæ uerus nauis Ecclesiæ malus est, alliget, ne mundi carmine illectus & fasciatus, metis impotentiam incurrat, inque infidelitatis præcipitium de lapsus animæ naufragium patiatur.

Fide igitur hic opus est, & rationi ualedicendum, & Iob Propheta imitandus, qui sublimè euolare cupiens, & curiosus in diuina arcana inquirere, ait, *Manum meam posui super os meum, ne forte quid extra rem loquerer, ac parum decenter de eo, quod comprehendere non possem. Vas quod opericulo carebat, ut immundum in Leuitico haberi uolebat Deus, os quoque nostrum vas est, quod dum mysteria tractanda sunt, quale hoc Eucharisticum, ac de corporis Christi hic præsentia, agendum, si silentio cooperitum non fuerit, coram Deo uelut immundum & sordidum habetur.*

Hic, curiose, os tibi refrenandum, ne quid obgannias, & quasi tibi minus fuerit satisfactum, inquiras, oculi uero è contra adaperiendi ad imitationem Seraphinorum Prophetæ, nihil præter fidem hic adhibendum, illi soli credendum, omnia sub illius assertione integre asserenda. Quod in Exodo egregia figura representauit, præcepit enim Deus, ut Agni Paschalis affati caput simul & pedes deuorarentur, *caput cum pedibus uorabi. è. ð* mysterium! Caput Christi est ipsa diuinitas, unde Apostolus, *Caput Christi Deus*, pedes uero illius humanitas, cuius scabellum ipsa fuit crux, hæc porro omnia in Sacramento nostro agno Paschali continentur: atque per eandem deuoranda sunt, tum quæ ad humanitatem spectant, summum & imum, & quidquid in hoc Sacramento à capite usque ad pedes continetur, deuoranda inquam, si ne ulteriori inquisitione: in quo Danielem Prophetam imitemur oportet, qui curiosus in cibos ab Angelo allatos non inquisiuit, aut unde deferreret, percunctatus est, sed gratis actis in alimentum sumpsit: idem penitus hic agendum, omni curiositate seposita realitas credenda, substantia in nutrimentum con-

uertenda, tanti beneficii largitor & donator adorandus, immensæque illi gratiarum actiones offerendæ.

Porro, benignissime Iesù, uere panis uitæ, & ambrosia penitus diuina, ita hoc credimus, atque in hac ueri ueritate est animus: nunquam uero ab hac fide discedimus, credimus siquidem corde, & lingua confitemur, uere te in Eucharistia contineri, corpusque tuum hic realiter & perfecte cum substantia, natura anima, sanguine, quantitate, qualitatibus, diuinitate denique comitatum adesse. Verissimum hoc & certissimum esse scimus, contrarium uero asserere qui ausus fuerit, illum hæreticum censendum: scimus & credimus te in hoc Sacramento esse uelut arborem uitæ in medio paradisi constam, uitam & immortalitatem animabus quæ adfers: item ceu agnum Paschalem, qui in amoris & charitatis extremæ prunis affatus deuorandus es, adhæc uelut manna nouum, sed quod sub accidentibus & speciebus Sacramentalibus delitescēbat, manna quod oculos adaperiat, stuporemque iniiciat iis, qui ipsum contemplantur, denique uelut conuiuium & epulum ab æterna sapientia paratum, in quo omnes homines reficiantur ac plane saturentur. Idcirco hic te adoramus, adorantesque speramus, quod postquam animas nostras hic uelut cibum enutrieris, sacramentis celsantibus ac finitis uelut Deus, in altera gloriam iis uisibilem sis elargiturus. Cuius compotes nos præstent Pater, & Filius, & Spiritus sanctus,
A M E N.

CONCIO

Iob 39.

Leuit. 19.

Isai. 6.
Exod. 12.

1. Cor. 9.

Dan. 14.